

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»
(назва освітньої програми)

на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення формування операційних витрат торговельних підприємств (на прикладі ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС»)»

Виконавець:

студент ФМОІТ група 42

Міхін Артем Артурович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах євроінтеграційного розвитку підприємств національної економіки загалом та, зокрема, торговельного сектора України, пріоритетним є забезпечення достатнього рівня їх конкурентних переваг та конкурентоспроможності. Одним із векторів досягнення конкурентних переваг є оптимізація підприємницьких витрат, якої можна досягти маючи достовірне інформаційне підґрунтя формування облікової інформації. Підприємницькі структури торговельної сфери повинні приділяти значну увагу організаційно-методичним аспектам обліково-аналітичного забезпечення та контролінгу операційних витрат, які посідають важливе місце в управлінні підприємством, що зумовлено їх вирішальним впливом на формування фінансового результату та показників фінансового стану. Відтак, перед торговельними підприємствами гостро постає проблема підвищення ефективності формування облікової інформації в системі управління підприємницькими витратами, вирішення якої сприятиме формуванню передумов для успішного здійснення торговельної діяльності. Забезпечення відповідного рівня ефективності актуалізує проблематику обліково-аналітичного забезпечення управління операційними витратами торговельних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення формування операційних витрат, відображення у фінансовій звітності ґрунтовно досліджені такими вітчизняними науковцями, як Акімова Н. С., Топоркова О. В., Наумова Т. А., Верзілова Г. Р., Волошина-Сідей В. В., Головацька С.І., Добрунік Т.П., Згалат-Лозинська Л., Замула О., Косяк А.П., Литовченко О.Ю., Лопатовська О.О., Медвідь Л.Г., Воронко Р.М., Редченко К.І., Мельничук І.І., Мисака Г. В., Овчарова Н. В., Кравченко О. В., Устик Є. С. Омецінська І., Подмешальська Ю.В., Феофанов Л.К., Романова О.В., Реслер М. В. Захаркевич В. М. та ін.

Відаючи увагу дослідникам, що зробили вагомий внесок у вивченні зазначеної проблематики обліково-аналітичні аспекти управління витратами є вкрай важливими та потребують подальшого дослідження на рівні підприємницьких структур торгівлі.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-прикладних аспектів обліково-аналітичного забезпечення формування операційних витрат торговельних підприємств

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- розглянути сутнісні характеристики операційних витрат торговельних підприємств;
- вивчити організаційно-методичні аспекти обліку витрат на торговельних підприємствах;
- визначити управлінські аспекти облік витрат торговельних підприємств;
- надати загальну характеристику діяльності та організації обліку ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС»;

- охарактеризувати документальне супроводження формування витрат операційної діяльності підприємства;
- визначити практичні аспекти обліку операційних витрат ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС»;
- провести аналіз динаміки та ефективності витрат операційної діяльності ТОВ ТД «ЮГТОРГСЕРВІС»
- визначити напрямки удосконалення обліку, контролю та налізу операційних витрат торговельних підприємств

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» в частині процесу формування операційних витрат

Предметом дослідження є теоретично-методичні основи та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення формування операційних витрат торговельних підприємств

Методи дослідження. Методологічною основою роботи стали діалектичний метод пізнання та системний підхід до аналізу економічних явищ та процесів, що дало можливість комплексно провести дослідження проблеми формування операційних витрат. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи: спостереження, порівняння, абстракції, індукції і дедукції, вимірювання взаємозв'язків, поєднання аналізу та синтезу, узагальнення, а також методи економічного аналізу.

Інформаційною базою дослідження нормативні документи, які регламентують порядок документального забезпечення та обліку операційних витрат, їх відображення в системі оподаткування торговельних підприємств, фахові публікації провідних вчених, професійних періодичних видань; публічна інформація щодо діяльності ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС»; первинні документи, облікові реєстри, фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано тези: Міхін А.А. Облікове забезпечення операційних витрат торговельних підприємств. *Сучасні проблеми та перспективи розвитку економіки України в умовах військового стану: тези доповідей підсумкової студентської конференції ФМОІТ, присвяченої 80-річчю визволення міста Одеси від фашистських загарбників.* ОНЕУ (10-12 квітня 2024 р). Одеса. ОНЕУ. 2024. С. 104-106

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменувань) та 23 додатки. Загальний обсяг роботи становить 89 сторінок. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 29 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Операційні витрати в обліково-аналітичній системі торговельних підприємств»** сутнісні характеристики операційних витрат торговельних підприємств, наведено їх класифікацію та види за окремими класифікаційними ознаками для потреб обліку та управління; здійснено моніторинг нормативно-правових документів, які регламентують порядок відображення в обліку та фінансовій звітності витрат операційної діяльності підприємницьких структур відповідно до національної регламентації обліку, їх віддзеркалення в системі оподаткування, представлено порядок розкриття операційних витрат на рахунках бухгалтерського обліку та у статтях фінансової звітності, окреслено основні проблемні аспекти відображення операційних витрат у контексті фінансового та управлінського обліку.

У другому розділі **«Практичні аспекти облікового забезпечення операційних витрат ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС»»** охарактеризовано сучасний стан розвитку та основні види діяльності ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС», загальну організацію формування фінансової звітності підприємства, основні показники виробничо-ресурсного потенціалу та економічних результатів, проведено діагностику фінансового стану підприємства, розкрито загальну організацію обліку та формування фінансової та податкової звітності, наведено порядок документування операцій з обліку формування операційних витрат, розкрито діючу систему аналітичного та синтетичного обліку витрат в розрізі економічних елементів собівартості продукції, адміністративних та збутових витрат, представлено їх формалізацію у системі рахунків обліку та за окремими статтями форми 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», окреслені основні проблемні питання, що впливають на якість обліку операційних витрат.

У третьому розділі **«Аналіз і контроль операційних витрат на торговельному підприємстві ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС»»** окреслено основні методичні прийоми аналізу операційних витрат торговельних підприємств, проведено аналіз динаміки та структури витрат операційної діяльності за функціональним призначенням та у розрізі економічних елементів, представлено склад та структуру адміністративних та збутових витрат за статтями окремих видів витрат з урахуванням галузевої специфіки ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС», здійснено розрахунок критичного об'єму продажів за допомогою СVP-аналізу та визначено запас фінансової тивалості торговельної компанії, акцентовано увагу на внутрішні та зовнішні фактори забезпечення конкурентних переваг підприємства. Представлено організаційні основи та методику проведення контролю за формуванням операційних витрат, визначено основні завдання та інформаційні джерела процесу проведення контролю витрат операційної діяльності. Запропоновано шляхи вдосконалення обліку, зокрема, рекомендовано деталізувати аналітичний облік витрат операційної діяльності, застосування аналітичного інструментарію з оптимізацією операційних витрат та підвищення прибутковості.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження обліково-аналітичного забезпечення управління операційних витрат торговельних підприємств на прикладі ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» було отримано наступні теоретичні та практичні узагальнення.

Під витратами торговельного підприємства розуміють усі витрати, які при здійсненні торговельним підприємством своєї діяльності ведуть до тимчасового зменшення величини активів і які в перспективі можуть сприяти зростанню доходів. Витрати торговельних підприємств мають свою специфіку у частині їх виникнення та формування за окремими видами діяльності. Передусім, це його основна діяльність, яка передбачає закупівлю та подальше просування і продаж товарів на відповідному ринку. Витрати торговельних підприємств можуть бути різноманітними і включати різні складові, які залежать від конкретної діяльності та специфіки бізнесу. Однак основні види витрат торговельних підприємств можна узагальнити наступним чином: витрати на закупівлю товарів, витрати на зберігання і управління запасами, витрати на заробітну плату та управління персоналом, витрати на маркетинг і рекламу, витрати на оренду або купівлю приміщень, витрати на оплату податків і обов'язкових внесків, інші різноманітні витрати, такі як витрати на консультації, юридичні послуги, страхування, адміністративні витрати тощо.

Організація обліку операційних витрат на торговельних підприємствах є важливим елементом фінансового управління та дозволяє відстежувати витрати та контролювати їхнє використання. Ефективна організація обліку операційних витрат допомагає торговельним підприємствам забезпечити контроль над своїми фінансами, оптимізувати витрати та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Облік торговельної діяльності регламентує нормативна база представлена у вигляді відповідних законів, постанов, наказів, інструкцій, положень, методичних матеріалів з обліку і звітності, матеріалів з оподаткування, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Вони потрібні, щоб виявити законність та достовірне відображення господарських операцій, відповідність ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності та проведення контролю. Торговельна діяльність має свою специфіку визнання витрат операційної діяльності, а саме такої їх складової як собівартість реалізованих товарів. В НП(С)БО 16 «Витрати» зазначено, що собівартість реалізованих товарів визначається відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси». В обліковій системі торговельних підприємств витрати операційної діяльності мають бути відображені за своїм функціональним призначенням та за економічними елементами.

Управління витратами торговельних підприємств - це процес планування, контролю та оптимізації витрат з метою підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення стійкого фінансового стану підприємства. Застосування методів управління витратами як єдиної системи дає можливість розподілити витрати за товарними групами та визначити товари, що створюють додану вартість, дає можливість врегулювати вплив мінімальної зміни впливу фактора

на рівень товарообігу за рахунок зниження собівартості одиниці протягом життєвого циклу товару. продукт через аналіз точки прибутковості для підвищення інвестиційної привабливості. З метою досягнення встановлених стратегічних цілей в управлінні витратами підприємства його керівникам пропонується на основі оцінки внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства здійснювати вибір відповідної методології, яка має включати такі елементи: методи вимірювання, накопичення, віднесення витрат на одиницю продукції, а також методи складання та аналізу звітів управлінського обліку для розробки альтернатив.

Торговельна компанія ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» спеціалізується на закупівлі та подальшому продажу плодоовочевої продукції. Підприємство цілий рік постачає тисячі тонн овочів та фруктів до найбільших українських мереж супермаркетів: «ТАВРІЯ-В», «КОПІЙКА», «СІЛЬПО», «МЕТРО», «АТБ», «ТОЧКА», «ВАРУС», «ІДЕАЛ». Займаючись оптовою торгівлею овочевої продукції, підприємство має достатній потенціал для здійснення процесів закупівлі, зберігання та реалізації товарних запасів. Як усі торговельні підприємства, ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» у складі своїх ресурсів має більшу вартість оборотних активів, які збільшуються та тримають величину в діапазоні від 18789,10 тис. грн. у 2020 році до 22329,60 тис. грн у 2023 році. Основний капітал підприємства представлений в основному основними засобами виробництва, які також мають тенденцію до зростання. У складі оборотних активів на підприємстві ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» превалюють торговельні запаси та дебіторська заборгованість. У передкризові роки ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» мало дуже високий товарооборот в обсязі 90710,80 тис. грн. У 2021 році під впливом загальних економічних факторів відбулося зниження товарообороту до 34515,3 тис. грн. А вже кардинальне зниження результативних показників у першій рік повномасштабного вторгнення РФ в Україну відбулося під впливом загальних наслідків для економіки України у результаті воєнної агресії. Понесені витрати операційної діяльності здійснюють кардинальний вплив на зміну прибутковості підприємства.

Загальною умовою відображення будь-яких операцій, у тому числі і тих, що формують витрати операційною діяльністю, є відповідне документальне забезпечення. Тобто, усі витрати або операції, що призводять до виникнення витрат, мають бути зафіксовані у первинних документах. Документальне забезпечення визнаних витрат на підприємстві ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» відповідає усім вимогам. Витрати підтверджуються такими документами як для нарахування амортизації – розрахунок амортизації основних засобів, або відомість амортизації; на суму включення до операційних витрат нарахованої заробітної плати – розрахунково-платіжна відомість. до основних документів, що підтверджують включення до складу операційних витрат понесених їх елементів відносяться: Акти списання товарів; видаткові накладні, товаротransпортні накладні, Акти наданих послуг (виконаних робіт), Рахунки на оплату. Митне оформлення товарів підтверджується митною декларацією.

Ведення бухгалтерського обліку та формування показників фінансової звітності щодо операцій з систематизації операційних витрат підприємства ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» здійснюється відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», а також та податкових нормативів, основним з яких є Податковий кодекс України. Визнання витрат у вигляді собівартості реалізованої продукції відбувається одночасно з визнанням доходів від реалізації плодоовочевої продукції. Відповідно до загальних принципів обліку витрати на оплату праці включаються до витрат підприємства, а також на витрати відносяться відповідні нарахування ЄСВ. Відображені в системі рахунків витрати іншої операційної діяльності у кінці звітного періоду списуються на фінансовий результат від операційної діяльності. В обліковій системі формуються такі документи як «Аналіз рахунку», «Картка рахунку», «Оборотно-сальдова відомість за рахунком». Надалі інформація переноситься до загальної оборотно-сальдової відомості, за даними якої заповнюються відповідні статті витрат за видами діяльності та за функціональним призначенням у формі № 2-м Звіт про фінансові результати».

Зміна загальних витрат підприємства відповідає загальним тенденціям його торговельної діяльності. ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» значно знизило свій товарооборот у 2021-2022 роках. Відповідно й витрати його діяльності у ці роки також зменшилися. Проте вже у 2023 році відбулося зростання як загальних витрат так і витрат операційної діяльності. Витрати операційної діяльності підприємства представлені витратами його основної діяльності та іншими витратами операційної діяльності. До витрат основної діяльності відносяться, насамперед витрати, що пов'язані із формуванням собівартості реалізованих товарів. Саме ця складова є найбільшою у складі витрат торговельних підприємств. У складі збутових витрат найбільша частка приходить на транспортування, перевалку, транспортно-експедиційні та інші витрати, пов'язані з транспортуванням товарів – 48,5% від загальної суми збутових витрат. Також значну частку займають витрати на пакувальні матеріали для затаризації товарів на складах - 19,3% загальної суми збутових витрат. У складі адміністративних витрат ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» значну долі займають саме витрати на утримання управлінського персоналу підприємства, тобто витрати з нарахування заробітної плати та відрахування з фонду оплати праці ЄСВ. На підприємстві ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» спостерігається вкрай вразлива ситуація щодо забезпечення безбитковості торговельної діяльності. Саме зменшення обсягів продажу у 2021-2022 роках негативно вплинуло на зменшення загальної прибутковості підприємства та здійснило вагомий вплив на зростання точки безбитковості торговельної діяльності. Основною стратегією ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» має стати оптимізація витрат, зростання товарообороту плодоовочевої продукції, що забезпечить підвищення його ефективності у стратегічній перспективі.

Контроль витрат відноситься до процесу моніторингу та управління витратами всередині організації для підтримки фінансової стабільності та досягнення прибутковості. Цей процес передбачає виявлення та аналіз різних

факторів витрат, таких як операційні витрати, виробничі витрати та накладні витрати, а також впровадження заходів для їх зменшення або оптимізації. Він спрямований на досягнення балансу між мінімізацією витрат без шкоди для якості продуктів або послуг. Ефективно контролюючи витрати, підприємства можуть підвищити свою конкурентоспроможність, підвищити операційну ефективність і отримувати вищі прибутки, що зрештою призведе до довгострокового зростання та успіху. При проведенні контрольних процедур насамперед підтверджується: дотримання облікового та податкового законодавства при визнанні операційних витрат підприємства; підтвердження первинними документами визнаних операційних витрат підприємства; правильність відображення операційних витрат підприємства у системі рахунків обліку; достовірність і співставність відображення витрат в управлінській та фінансовій звітності.

Задля удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління операційними витратами торговельному підприємству ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» варто приділити увагу наступним елементам його діяльності. Удосконалення обліку операційних витрат є важливим етапом у фінансовому управлінні підприємством і може сприяти підвищенню ефективності використання ресурсів та зниженню загальних витрат. у частині поліпшення облікової складової слід відкрити аналітичні субрахунки задля формалізації інформації щодо адміністративних та збутових витрат. Вважаємо доцільним на підприємстві ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» посилити таку складову обліку як управлінський облік. Управлінський облік на торговельному підприємстві спрямований на забезпечення ефективного управління всіма аспектами діяльності, включаючи товарообіг, закупівлі, продажі, складське господарство та фінансові показники. Також, враховуючи збільшення отриманого доходу від реалізації продукції та послуг і перебування ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» на загальній системі оподаткування, рекомендуємо підприємству більш ретельно дотримуватися відображення в обліку та узгодження з податковим законодавством тих витрат, на які має бути скоригований фінансовий результат при визначенні бази оподаткування податком на прибуток. Облікове забезпечення формування операційних витрат на підприємстві ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС» має відповідати не тільки принципами, що регламентовані обліковими стандартами, але й узгоджуватися з вимогами Податкового кодексу України.

АНОТАЦІЯ

Міхін А. А. «Обліково-аналітичне забезпечення формування операційних витрат торговельних підприємств (на прикладі ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ ЮГТОРГСЕРВІС»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«071 «Облік і оподаткування»»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності та класифікації витрат, теоретико-методичні та практичні аспекти обліку витрат операційної діяльності з урахуванням вимог національних стандартів обліку, проблематика управлінського обліку витрат підприємницької діяльності

Проаналізовано основні економічні показники розвитку підприємства, динаміку та структуру операційних витрат, діючу систему обліку та методику проведення контролю витрат операційної діяльності на підприємстві.

Запропоновано напрямки поліпшення облікового забезпечення систематизації витрат операційної діяльності на основі поглиблення аналітичності відображення облікової інформації, впровадження управлінського обліку на підприємстві.

Ключові слова: операційна діяльність, витрати, класифікація витрат, аналітичний облік, синтетичний облік, аналіз, контроль.

ANNOTATION

Mikhin Artem. «Accounting and analytical support for the formation of operating costs of trading enterprises (on the example of LLC «TRADING HOUSE YUGTORGSERVIS»)»

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty

«071 «Accounting and taxation»»

(code and name of the specialty)

for the educational program «Accounting, audit and tax consulting».

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2024

The work deals with the theoretical aspects of the substance and classification of costs of operating activities, theoretical and practical aspects of costs accounting according to National Accounting standards, management aspect of cost accounting, issues of accounting for business expenses.

Author analysis the main economic indicators of the enterprise development, the dynamics and structure of operating costs, the operating accounting system and the methods for carrying out the control of operating costs at the enterprise.

Author offers the directions of improvement of accounting for the systematization of costs based on deepening of the analytical display of the accounting information, implementing of management accounting at the enterprise.

Keywords: operating activities, expenses, cost classification, analytical accounting, synthetic accounting, analysis, control.